
Postępowanie przygotowawcze

mgr Marta Pratkowiecka

Stadia procesu karnego

1. Postępowanie **przygotowawcze**
2. Postępowanie **główne** (przed sądem I instancji)
3. Postępowanie **odwoławcze**
4. Postępowanie **wykonawcze** (uregulowane w Kodeksie karnym wykonawczym)

postępowanie główne + postępowanie odwoławcze = postępowanie jurysdykcyjne

Postępowanie przygotowawcze

- ❖ Rolą tego etapu procesu jest wstępne zweryfikowanie sprawy, zmierzające do ustalenia, czy powinna ona zostać rozpoznana przed sądem czy też brak jest podstaw do skierowania jej do stadium jurysdykcyjnego.
- ❖ Postępowanie przygotowawcze w polskim porządku prawnym prowadzone jest w sposób **sformalizowany**, co jest charakterystyczne dla kontynentalnego (inkwizycyjnego) modelu postępowania karnego.

Funkcje postępowania przygotowawczego

Funkcje postępowania przygotowawczego:

- ❖ funkcja **przygotowawcza** - polega ona na zbieraniu i utrwalaniu materiału dowodowego na użytek przyszłej rozprawy sądowej
- ❖ funkcja **profilaktyczna** - polega na stworzeniu warunków co najmniej utrudniających ponowne popełnienie przestępstwa przez podejrzanego albo inne osoby
- ❖ funkcja **względnie prejudycjalna** - polega na oddziaływaniu aktu oskarżenia, postanowienia o umorzeniu postępowania i innych rozstrzygnięć zapadających w toku postępowania przygotowawczego na treść decyzji podejmowanych w innych postępowaniach

Cele postępowania przygotowawczego

❖ Art. 297 k.p.k.

§ 1. Celem postępowania przygotowawczego jest:

- 1) ustalenie, czy został popełniony czyn zabroniony i czy stanowi on przestępstwo;*
- 2) wykrycie i w razie potrzeby ujęcie sprawcy;*
- 3) zebranie danych stosownie do art. 213 i 214;*
- 4) wyjaśnienie okoliczności sprawy, w tym ustalenie osób pokrzywdzonych i rozmiarów szkody;*
- 5) zebranie, zabezpieczenie i w niezbędnym zakresie utrwalenie dowodów dla sądu.*

§ 2.(uchylony)

Cele postępowania przygotowawczego

Celem postępowania przygotowawczego jest:

- ❖ art. 297 § 1 pkt 5 k.p.k. **przed 1 lipca 2015 r.:** zebranie, zabezpieczenie i w niezbędnym zakresie utrwalenie dowodów dla sądu.
- ❖ art. 297 § 1 pkt 5 k.p.k. **po 1 lipca 2015 r.:** zebranie, zabezpieczenie i utrwalenie dowodów w zakresie niezbędnym do stwierdzenia zasadności wniesienia aktu oskarżenia albo innego zakończenia postępowania, jak również do przedstawienia wniosku o dopuszczenie tych dowodów i przeprowadzenie ich przed sądem.
- ❖ art. 297 § 1 pkt 5 k.p.k. **po 15 kwietnia 2016 r.:** zebranie, zabezpieczenie i w niezbędnym zakresie utrwalenie dowodów dla sądu.

Cele postępowania przygotowawczego

- ❖ Określone w art. 297 § 1 k.p.k. cele postępowania przygotowawczego należy rozpatrywać na tle **celów całego postępowania karnego, wskazanych w art. 2 k.p.k.**

Zasady postępowania przygotowawczego

- ❖ Niektóre z zasad procesowych obowiązują na wszystkich stadiach postępowania (np. zasada domniemania niewinności, zasada swobodnej oceny dowodów), jednak niektóre dominują w postępowaniu przygotowawczym.
- ❖ zasada **działania z urzędu** (art. 9 § 1 k.p.k.)
- ❖ zasada **inkwizycyjności**
- ❖ zasada **tajności**

Organy postępowania przygotowawczego

Organy postępowania przygotowawczego

- ❖ **prokurator**
- ❖ **sąd** - w wypadkach wskazanych w ustawie (art. 298 § 2 k.p.k.), np. zastosowanie tymczasowego aresztowania (art. 250 § 1 k.p.k.)
- ❖ **referendarz sądowy** (art. 93a k.p.k.), np. wyznaczenie obrońcy z urzędu
- ❖ **inne organy** prowadzące postępowanie przygotowawcze (np. Policja, CBA, ABW, Straż Graniczna, Służba Celna)

Organy postępowania przygotowawczego

- ❖ organem procesowym jest **prokurator** a nie prokuratura!

Prokuratura

❖ Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. - Prawo o prokuraturze

Art. 1

§ 1. Prokuraturę stanowią **Prokurator Generalny, Prokurator Krajowy, pozostali zastępcy Prokuratora Generalnego oraz prokuratorzy powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury i prokuratorzy Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zwanego dalej „Instytutem Pamięci Narodowej”.**

§ 2. **Prokurator Generalny jest naczelnym organem prokuratury. Urząd Prokuratora Generalnego sprawuje Minister Sprawiedliwości.** Prokurator Generalny musi spełniać warunki określone w art. 75 § 1 pkt 1-3 i 8.

§ 3. **Prokuratorami powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury są prokuratorzy Prokuratury Krajowej, prokuratur regionalnych, prokuratur okręgowych i prokuratur rejonowych.**

§ 4. Prokuratorami Instytutu Pamięci Narodowej są prokuratorzy Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zwanej dalej „Główną Komisją”, prokuratorzy oddziałowych komisji ścigania zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zwanych dalej „oddziałowymi komisjami”, prokuratorzy Biura Lustracyjnego oraz prokuratorzy oddziałowych biur lustracyjnych.

Art. 2

Prokuratura wykonuje **zadania w zakresie ścigania przestępstw oraz stoi na straży praworządności.**

Prokuratura

Art. 13

§ 1. Prokurator Generalny kieruje działalnością prokuratury osobiście lub za pośrednictwem Prokuratora Krajowego oraz pozostałych zastępców Prokuratora Generalnego, wydając zarządzenia, wytyczne i polecenia.

§ 2. Prokurator Generalny jest przełożonym prokuratorów powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury oraz prokuratorów Instytutu Pamięci Narodowej.

§ 3. Kompetencje i zadania Prokuratora Generalnego wynikające z ustaw może również realizować upoważniony przez niego Prokurator Krajowy lub inny zastępca Prokuratora Generalnego. Prokurator Generalny wydaje w tym zakresie stosowne zarządzenie.

Art. 16

Powszechnymi jednostkami organizacyjnymi prokuratury są: Prokuratura Krajowa, prokuratury regionalne, prokuratury okręgowe i prokuratury rejonowe.

Prokuratura

Art. 22

§ 1. Prokuraturę regionalną tworzy się dla obszaru właściwości co najmniej dwóch prokuratur okręgowych.

Art. 23

§ 1. Prokuraturę okręgową tworzy się dla obszaru właściwości co najmniej dwóch prokuratur rejonowych.

Art. 24

§ 1. Prokuraturę rejonową tworzy się dla jednej lub większej liczby gmin; w uzasadnionych przypadkach może być utworzona więcej niż jedna prokuratura rejonowa w obrębie tej samej gminy.

Prokuratura

Art. 56

§ 1. Prokurator, stosownie do przepisów ustaw, **wszczyna i prowadzi postępowanie przygotowawcze** albo zleca wszczęcie lub prowadzenie takiego postępowania innemu uprawnionemu organowi, a następnie wykonuje w takich sprawach czynności oskarżyciela publicznego przed sądem, chyba że kierownik nadrzędnej jednostki organizacyjnej prokuratury zarządzi inaczej.

(...)

§ 3. W toku postępowania przygotowawczego prokurator **stosuje, w przypadkach przewidzianych w ustawach, środki zapobiegawcze wobec podejrzanych.**

Art. 57

§ 1. Prokurator sprawuje **nadzór nad postępowaniem przygotowawczym** prowadzonym przez inny uprawniony do tego organ. Zarządzenia prokuratora wydane w toku postępowania przygotowawczego są dla tego organu wiążące.

Prokuratura

Art. 64

§ 1. Prokurator wykonuje **czynności oskarżyciela publicznego przed wszystkimi sądami**. Może również wykonywać te czynności w sprawach wniesionych do sądu przez innych oskarżycieli.

§ 2. W razie gdy wyniki postępowania sądowego nie potwierdzają zarzutów oskarżenia, prokurator **może cofnąć akt oskarżenia**, informując o tej decyzji prokuratora bezpośrednio przełożonego.

Art. 74

§ 1. **Prokuratorów powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury na stanowisko prokuratora powołuje Prokurator Generalny na wniosek Prokuratora Krajowego.**

Organy postępowania przygotowawczego

Prokurator w postępowaniu przygotowawczym

- ❖ *dominus litis*, organ kierowniczy postępowania przygotowawczego
- ❖ art. 298 § 1 k.p.k.: *Postępowanie przygotowawcze prowadzi lub nadzoruje prokurator, a w zakresie przewidzianym w ustawie prowadzi je Policja. W wypadkach wskazanych w ustawie uprawnienia Policji przysługują innym organom.*

Organy postępowania przygotowawczego

Prokurator w postępowaniu karnym:

- ❖ prowadzi **śledztwo**
- ❖ może prowadzić **dochodzenie**
- ❖ sprawuje **nadzór** nad postępowaniem przygotowawczym w zakresie, w jakim sam go nie prowadzi
- ❖ w **czynnościach sądowych** w postępowaniu przygotowawczym **przysługują mu prawa strony**
- ❖ występuje w roli **oskarżyciela publicznego** przed wszystkimi sądami

Organy postępowania przygotowawczego

ŚLEDZTWO

- ❖ Śledztwo prowadzi **prokurator** (art. 311 § 1 k.p.k.). Tylko prokurator może wydać postanowienie o wszczęciu śledztwa (art. 305 § 3 k.p.k.).
- ❖ art. 311 § 2 k.p.k.: *Prokurator może powierzyć Policji przeprowadzenie śledztwa w całości lub w określonym zakresie albo dokonanie poszczególnych czynności śledztwa; w wypadkach określonych w art. 309 pkt 2 i 3 można powierzyć Policji jedynie dokonanie poszczególnych czynności śledztwa.*

Organy postępowania przygotowawczego

- ❖ Niektóre czynności śledztwa zostały zastrzeżone do wyłącznej kompetencji prokuratora. Zgodnie z art. 305 § 3 k.p.k. **postanowienie o wszczęciu śledztwa wydaje zawsze prokurator**. Ponadto, w sytuacji gdy śledztwo prowadzone jest ze względu na podmiot będący osobą podejrzaną (art. 309 pkt 2 i 3 k.p.k.), można powierzyć Policji jedynie **dokonanie poszczególnych czynności śledztwa**.
- ❖ **!!!** art. 311 § 5 k.p.k.: *Prokurator może zastrzec do osobistego wykonania jakąkolwiek czynność śledztwa, a w szczególności czynności wymagające postanowienia.*

Organy postępowania przygotowawczego

- ❖ Ustawa przewiduje **trzy możliwości powierzenia Policji prowadzenia śledztwa przez prokuratora: w całości, w określonym zakresie lub w celu dokonania tylko poszczególnych czynności śledczych.** Decyzję w tym przedmiocie prokurator podejmuje w formie zarządzenia. Ustawa **nie precyzuje przesłanek** jakimi winien się w tym zakresie kierować prokurator. Powierzenie Policji lub innemu organowi przeprowadzenia śledztwa w całości lub w określonym zakresie jest wskazane w szczególności wtedy, gdy zachodzi konieczność korzystania w szerokim zakresie ze znajdujących się w ich dyspozycji środków w tym operacyjno-technicznych.
- ❖ Zgodnie z obowiązującym od 15 kwietnia 2016 r. brzmieniem art. 311 k.p.k., w śledztwie powierzonym w całości Policji organ ten jest uprawniony i zobowiązany do wykonania wszystkich czynności z wyłączeniem zastrzeżonych dla prokuratora, a związanych z przedstawieniem zarzutów, zmianą lub uzupełnieniem postanowienia o przedstawieniu zarzutów i przesłuchaniem podejrzanego oraz zamknięciem śledztwa, z czym wiąże się nie tylko wydanie postanowienia o zamknięciu śledztwa, ale także przeprowadzenie czynności zaznajomienia podejrzanego z materiałami postępowania (art. 321 k.p.k.).

Organy postępowania przygotowawczego

❖ **Art. 312 k.p.k.:**

Uprawnienia Policji przysługują także:

- 1) organom Straży Granicznej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Służby Celnej, Centralnego Biura Antykorupcyjnego oraz Żandarmerii Wojskowej, w zakresie ich właściwości,*
- 2) innym organom przewidzianym w przepisach szczególnych.*

Organy postępowania przygotowawczego

DOCHODZENIE

- ❖ Policja jest podstawowym organem prowadzącym postępowanie przygotowawcze. Wprawdzie śledztwo, będące zasadniczą formą postępowania wszczyna i prowadzi prokurator, to jednak także w śledztwie większość czynności wykonuje Policja i do wyjątków należą śledztwa toczące się bez jej udziału. Zdecydowana większość postępowań przygotowawczych prowadzona jest w formie dochodzenia, które wszczyna i prowadzi Policja. Ustawa nakazuje prokuratorowi sprawowanie nadzoru nad postępowaniem w zakresie, w jakim go sam nie prowadzi, a więc przede wszystkim nad dochodzeniem (art. 326 § 1 k.p.k.).

Organy postępowania przygotowawczego

Art. 325a k.p.k.

§ 1. Dochodzenie prowadzi Policja lub organy, o których mowa w art. 312, chyba że prowadzi je prokurator.

§ 2. Przepisy dotyczące śledztwa stosuje się odpowiednio do dochodzenia, jeżeli przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią inaczej.

Organy postępowania przygotowawczego

Czynności zarezerwowane do **wyłącznej kompetencji prokuratora** to m.in.:

- ❖ wydanie postanowienia o zwolnieniu z tajemnicy zawodowej lub funkcyjnej (art. 180 § 1 k.p.k.)
- ❖ powołanie lekarzy psychiatrów w celu wydania opinii o stanie zdrowia psychicznego podejrzanego (art. 202 § 1 k.p.k.)
- ❖ stosowanie nieizolacyjnych środków zapobiegawczych (art. 249 § 3 k.p.k.)
- ❖ wystąpienie z wnioskiem do właściwego sądu o tymczasowe aresztowanie podejrzanego (art. 250 § 2 k.p.k.)

Strony postępowania przygotowawczego

Strony postępowania przygotowawczego

STRONA PROCESOWA

- ❖ podmiot posiadający **interes** w korzystnym dla siebie rozstrzygnięciu o przedmiocie procesu (Stanisław Waltoś)
- ❖ uczestnik, który działa w procesie we własnym imieniu mając **interes prawny** w określonym rozstrzygnięciu o przedmiocie procesu (Tomasz Grzegorzczak, Janusz Tylman)

Strony postępowania przygotowawczego

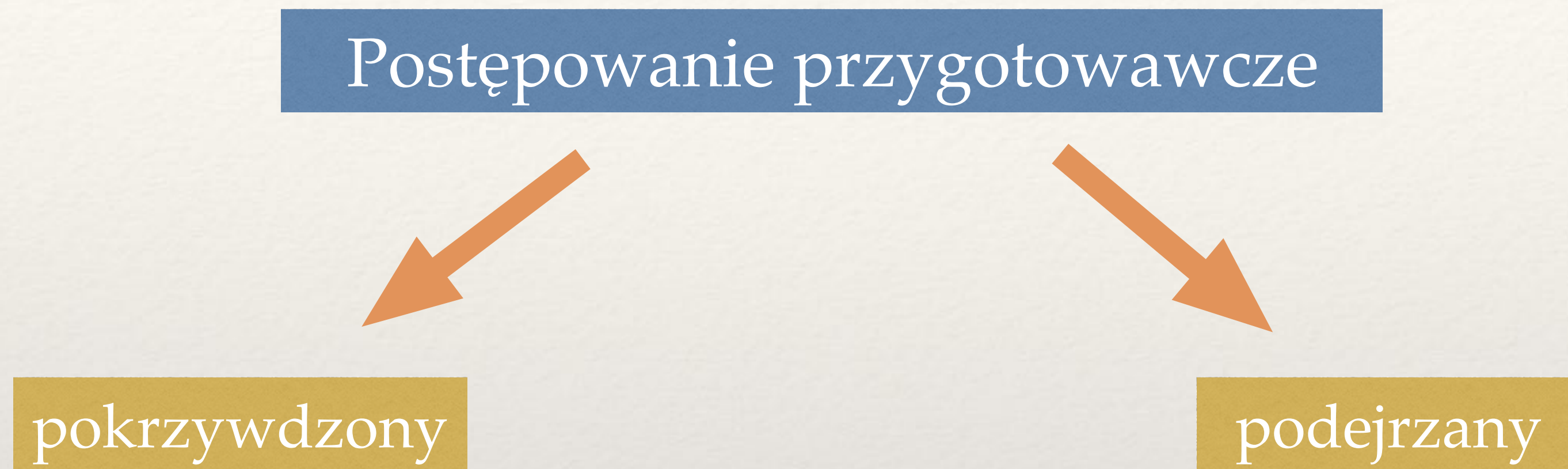
Art. 299 k.p.k.

§ 1. W postępowaniu przygotowawczym pokrzywdzony i podejrzany są stronami.

§ 2. W wypadkach wskazanych w ustawie określone uprawnienia przysługują również osobom nie będącym stronami.

§ 3. W czynnościach sądowych w postępowaniu przygotowawczym prokuratorowi przysługują prawa strony.

Strony postępowania przygotowawczego

Strony postępowania przygotowawczego

- ❖ Nie w każdym postępowaniu przygotowawczym występują obie strony. W praktyce możliwe są cztery konfiguracje:
 1. stroną postępowania przygotowawczego jest **pokrzywdzony i podejrzany**;
 2. stroną postępowania przygotowawczego jest **wyłącznie pokrzywdzony** (np. w sytuacji gdy nie ustalono sprawcy przestępstwa);
 3. stroną postępowania przygotowawczego jest **wyłącznie podejrzany** (w sytuacji tzw. przestępstw bez ofiar, np. prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości, przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów);
 4. w postępowaniu przygotowawczym **brak jest stron** (np. w sytuacji postępowania dotyczącego przestępstwa bez ofiar, w którym nie ustalono sprawcy).

Pokrzywdzony

- ❖ Fakt pokrzywdzenia przestępstwem wynika z przepisów prawa karnego **materialnego** i **nie** jest to status nadawany w jakikolwiek sposób przez organy postępowania przygotowawczego. Określona osoba albo jest albo nie jest pokrzywdzonym **niezależnie od woli organów** prowadzących śledztwo czy dochodzenie.
- ❖ Pokrzywdzony uzyskuje status strony postępowania przygotowawczego już **od chwili jego wszczęcia!**

Pokrzywdzony

art. 49 § 1 k.p.k.:

- ❖ § 1. Pokrzywdzonym jest osoba fizyczna lub prawna, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo.
- ❖ § 2. Pokrzywdzonym może być także niemająca osobowości prawnej:
 - 1) instytucja państwowa lub samorządowa,
 - 2) inna jednostka organizacyjna, której odrębne przepisy przyznają zdolność prawną.
- ❖ § 3. Za pokrzywdzonego uważa się zakład ubezpieczeń w zakresie, w jakim pokrył szkodę wyrządzoną pokrzywdzonemu przez przestępstwo lub jest zobowiązany do jej pokrycia.

Pokrzywdzony

- ❖ Pokrzywdzony jest **stroną postępowania przygotowawczego**. W sprawach ściganych **na wniosek** pokrzywdzonego to od jego woli zależy wszczęcie postępowania przygotowawczego (art. 12 k.p.k.).
- ❖ Pokrzywdzonemu przysługuje prawo złożenia **zażalenia na postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa lub o jego umorzeniu**, a w związku z tym prawo przejrzenia akt (art. 306 § 1 k.p.k.)
- ❖ Pokrzywdzony ma **prawo do informacji** o uprawnieniach i obowiązkach (art. 16 k.p.k., art. 300 § 2 k.p.k.)
- ❖ **inicjatywa dowodowa**
- ❖ prawo do **udziału w czynnościach niepowtarzalnych oraz innych czynnościach** postępowania przygotowawczego (art. 316 k.p.k. i art. 317 k.p.k.)

Pokrzywdzony

- ❖ Pokrzywdzony **nie jest** stroną postępowania sądowego!
- ❖ Aby występować jako strona procesowa przed sądem, pokrzywdzony musi **przyjąć status oskarżyciela posiłkowego**.
- ❖ *Art. 53 k.p.k.: W sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego pokrzywdzony może działać jako strona w charakterze oskarżyciela posiłkowego obok (oskarżyciel posiłkowy uboczny) oskarżyciela publicznego lub zamiast niego (oskarżyciel subsydiarny).*
- ❖ *Art. 54 § 1 k.p.k.: Jeżeli akt oskarżenia wniósł oskarżyciel publiczny, pokrzywdzony może aż do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej złożyć oświadczenie, że będzie działał w charakterze oskarżyciela posiłkowego.*

Pokrzywdzony

- ❖ Pokrzywdzony, który przed rozpoczęciem przewodu sądowego na rozprawie głównej nie skorzystał ze swych uprawnień procesowych i nie złożył oświadczenia, że będzie działał w charakterze oskarżyciela posiłkowego, nie nabywa uprawnień strony procesowej.

Podjejrzany

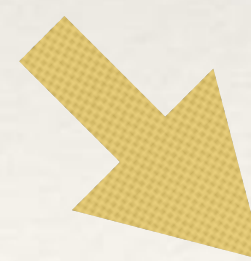
- ❖ **Podjejrzany staje się stroną postępowania przygotowawczego dopiero w momencie wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów albo przedstawienia zarzutów w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego (art. 71 § 1 k.p.k.).**
- ❖ **Przedstawienie zarzutów musi nastąpić niezwłocznie po ustaleniu, że istnieje dostateczne podejrzenie, że czyn popełniła określona osoba (art. 313 § 1 k.p.k.).**

Podjejrzaný

- ❖ Dla skuteczności przedstawienia zarzutów wymagane jest **sporządzenie postanowienia** o przedstawieniu zarzutów, jego **niezwłoczne ogłoszenie** podejrzanemu oraz **przesłuchanie** go.
- ❖ Sporządzenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów **nie jest wymagane** przy tzw. uproszczonym przedstawieniu zarzutów. Zamiast postanowienia o przedstawieniu zarzutów wpisuje się zarzucany czyn do **protokołu przesłuchania podejrzanego** (art. 308 § 2 k.p.k. i art. 325g § 1 i 2 k.p.k.).

Podjejrzaný

- ❖ Przedstawienie zarzutów określonej osobie, kończy postępowanie przygotowawcze w sprawie (*in rem*) i rozpoczyna postępowanie przygotowawcze przeciwko osobie (*in personam*). Osoba, której został przedstawiony zarzut uzyskuje w postępowaniu przygotowawczym status strony. Po przedstawieniu zarzutów, przed pierwszym przesłuchaniem, podejrzanego należy **poinformować** o podstawowych uprawnieniach i obowiązkach, o których mowa w **art. 300 k.p.k.**

proszę dokładnie przeanalizować treść art. 300 k.p.k.!

Podjejrzany

❖ Art. 175 k.p.k.

§ 1. Oskarżony ma **prawo składać wyjaśnienia**; może jednak bez podania powodów **odmówić** odpowiedzi na poszczególne pytania lub odmówić składania wyjaśnień. O prawie tym należy go pouczyć.

§ 2. Obecny przy czynnościach dowodowych oskarżony ma prawo składać **wyjaśnienia co do każdego dowodu**.

❖ Art. 176 k.p.k.

§ 1. W postępowaniu przygotowawczym oskarżonemu należy, na jego żądanie lub jego obrońcy, umożliwić w toku przesłuchania **złożenie wyjaśnień na piśmie**. Przesłuchujący podejmie w tym wypadku środki zapobiegające porozumieniu się oskarżonego z innymi osobami w czasie spisywania wyjaśnień.

§ 2. Przesłuchujący może z ważnych powodów odmówić zgody na złożenie przez oskarżonego wyjaśnień na piśmie.

§ 3. (uchylony)

§ 4. Pisemne wyjaśnienia oskarżonego, podpisane przez niego, z zaznaczeniem daty ich złożenia, stanowią załącznik do protokołu.

Podjejrzaný

❖ **Art. 156 § 5a k.p.k.:**

W razie złożenia w toku postępowania przygotowawczego wniosku o zastosowanie albo przedłużenie tymczasowego aresztowania podejrzanemu i jego obrońcy udostępnia się niezwłocznie akta sprawy w części zawierającej treść dowodów dołączonych do wniosku, z wyłączeniem dowodów z zeznań świadków o których mowa w art. 250 § 2b.

Podjezrzany

- ❖ prawo do informacji o treści zarzutów i ich zmianach (art. 313 i 314 k.p.k.)
- ❖ prawo do składania wniosków o dokonanie czynności śledztwa lub dochodzenia (art. 315 § 1 k.p.k.)
- ❖ prawo do korzystania z pomocy obrońcy (art. 6 k.p.k.)
- ❖ prawo do końcowego zapoznania się z materiałami postępowania przygotowawczego (art. 321 k.p.k.)
- ❖ prawo do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, jeśli podejrzany nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim (art. 72 § 1 k.p.k.)

Osoba podejrzana

- ❖ **Osoba podejrzana (faktycznie podejrzany)** - osoba, co do której organy posiadają informacje typujące ją na sprawcę przestępstwa, ale w stosunku do której **nie wydano postanowienia o przedstawieniu zarzutów** ani nie przesłuchano jej w charakterze podejrzanego po uprzednim przedstawieniu zarzutów.
- ❖ **Osoba podejrzana nie posiada statusu strony procesowej!**

Osoby niebędące stronami

- ❖ W wypadkach wskazanych w ustawie określone uprawnienia przysługują osobom niebędącym stronami (art. 299 § 2 k.p.k.).
- ❖ **Art. 302 k.p.k.**
 - § 1. *Osobom nie będącym stronami przysługuje zażalenie na postanowienia i zarządzenia naruszające ich prawa.*
 - § 2. *Stronom oraz osobom nie będącym stronami służy zażalenie na czynności inne niż postanowienia i zarządzenia naruszające ich prawa.*
 - § 3. *Zażalenie na postanowienia i zarządzenia oraz na inne czynności prokuratora w postępowaniu przygotowawczym, o których mowa odpowiednio w § 1 i 2, rozpoznaje prokurator bezpośrednio przełożony.*

Osoby niebędące stronami

❖ **art. 306 § 3 k.p.k.:**

Jeżeli osoba lub instytucja, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie, nie zostanie w ciągu 6 tygodni powiadomiona o wszczęciu albo odmowie wszczęcia śledztwa, może wnieść zażalenie do prokuratora nadrzędnego albo powołanego do nadzoru nad organem, któremu złożono zawiadomienie.

Formy postępowania przygotowawczego

Formy postępowania przygotowawczego

- ❖ Postępowanie przygotowawcze może toczyć się w dwóch formach: **śledztwa** albo **dochodzenia**.

Formy postępowania przygotowawczego

- ❖ **Śledztwo** - forma postępowania przygotowawczego o zwiększonym formalizmie, w sprawach o większym ciężarze gatunkowym oraz takich, gdy osoba podejrzana jest podmiotem szczególnego rodzaju; śledztwo co do zasady prowadzi prokurator
- ❖ **Dochodzenie** - forma postępowania przygotowawczego o zmniejszonym formalizmie, prowadzone najczęściej przez Policję lub inne powołane do tego organy pod nadzorem prokuratora w sprawach o mniejszym ciężarze gatunkowym; dochodzenie co do zasady prowadzi Policja pod nadzorem prokuratora

śledztwo (art. 309 k.p.k.)

dochodzenie (art. 325b k.p.k.)

Śledztwo obligatoryjne:

- ❖ w sprawach, w których rozpoznanie w **I instancji** należy do **właściwości sądu okręgowego** (patrz art. 25 § 1 k.p.k.)
 - ❖ w sprawach o **występki** - **gdy osobą podejrzaną jest sędzia, prokurator, funkcjonariusz Policji, ABW, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego CBA, Służby Celnej**
 - ❖ w sprawach o **występki**, **gdy osobą podejrzaną jest funkcjonariusz Straży Granicznej, Żandarmerii Wojskowej, finansowego organu post. przygotowawczego lub organu nadrzędnego nad finansowym organem post. przygotowawczego, w zakresie spraw należących do właściwości tych organów lub o występki popełnione przez tych funkcjonariuszy w związku z wykonywaniem czynności służbowych**
 - ❖ w sprawach o **występki**, w których **nie prowadzi się dochodzenia**
- Dochodzenie prowadzi się w sprawach o przestępstwa należące do **właściwości sądu rejonowego**:
- ❖ zagrożone karą **nieprzekraczającą 5 lat** pozbawienia wolności, z tym że w wypadku przestępstw przeciwko mieniu tylko wówczas, gdy wartość przedmiotu przestępstwa albo szkoda wyrządzona lub grożąca **nie przekracza 200.000 zł**,
 - ❖ przewidziane w art. 159, art. 254a i art. 262 § 2 Kodeksu karnego,
 - ❖ przewidziane w art. 279 § 1, art. 286 § 1 i 2 oraz w art. 289 § 2 Kodeksu karnego, jeżeli wartość przedmiotu przestępstwa albo szkoda wyrządzona lub grożąca **nie przekracza 200.000 zł**.
- proszę zwrócić uwagę na treść art. 325b § 2 k.p.k.

śledztwo (art. 309 k.p.k.)

dochodzenie (art. 325b k.p.k.)

Śledztwo fakultatywne:

- ❖ w sprawach o występki, w których prowadzi się dochodzenie, jeśli prokurator tak postanowi ze względu na wagę lub zawiłość sprawy

śledztwo (art. 311 k.p.k.)

dochodzenie (art. 325a k.p.k.)

- ❖ co do zasady śledztwo prowadzi **prokurator**
- ❖ prokurator **może powierzyć Policji** (innym uprawnionym organom wymienionym w art. 312 k.p.k.) przeprowadzenie śledztwa w całości lub w określonym zakresie albo dokonanie poszczególnych czynności śledztwa (tzw. śledztwo powierzone)
- ❖ powierzenie śledztwa nie może obejmować wydania postanowienia o wszczęciu śledztwa
- ❖ postanowienie o odmowie wszczęcia lub o umorzeniu śledztwa wydaje prokurator albo Policja; postanowienie wydane przez Policję zatwierdza prokurator
- ❖ w przypadku śledztwa prowadzonego ze względu na **osobę podejrzaną** (art. 309 pkt 2 i 3 k.p.k.) prokurator może powierzyć **jedynie dokonanie poszczególnych czynności śledztwa**
- ❖ prokurator może zastrzec do osobistego wykonania **jakąkolwiek czynność śledztwa**
- ❖ dochodzenie prowadzi **Policja lub organy, o których mowa w art. 312**, chyba że ze względu na wagę lub zawiłość sprawy prokurator postanowi o prowadzeniu w sprawie własnego dochodzenia.

śledztwo (art. 310 k.p.k.)

dochodzenie (art. 325i k.p.k.)

- ❖ śledztwo powinno być ukończone w ciągu 3 miesięcy
- ❖ termin ten liczy się od daty wydania postanowienia o wszczęciu śledztwa, z wyjątkiem sytuacji, gdy przed wszczęciem postępowania przygotowawczego przeprowadzono dochodzenie w niezbędnym zakresie; wówczas czas trwania śledztwa lub dochodzenia należy liczyć od dnia przeprowadzenia pierwszej czynności (art. 308 § 6 k.p.k.).
- ❖ zakończenie śledztwa następuje z datą wydania postanowienia o zamknięciu śledztwa; wydanie takiego postanowienia nie jest konieczne w razie umorzenia postępowania (art. 322 § 1 k.p.k.) - w takiej sytuacji datą zakończenia śledztwa jest data wydania postanowienia o jego umorzeniu

- ❖ dochodzenie powinno być ukończone w ciągu 2 miesięcy
- ❖ Termin ten liczy się od daty wydania postanowienia o wszczęciu dochodzenia, z wyjątkiem sytuacji, gdy przed wszczęciem postępowania przygotowawczego przeprowadzono dochodzenie w niezbędnym zakresie; wówczas czas trwania dochodzenia należy liczyć od dnia przeprowadzenia pierwszej czynności (art. 308 § 6 k.p.k.). Zakończenie dochodzenia następuje z datą wydania postanowienia o zamknięciu dochodzenia, jeżeli wydanie takiego postanowienia jest konieczne (art. 325g § 1 k.p.k.).

śledztwo (art. 310 k.p.k.)

- ❖ w uzasadnionych wypadkach okres śledztwa może być **przedłużony** na dalszy czas oznaczony przez **prokuratora nadzorującego śledztwo lub prokuratora bezpośrednio przełożonego** wobec prokuratora, który prowadzi śledztwo, **nie dłuższy jednak niż rok**
- ❖ w szczególnie uzasadnionych wypadkach właściwy **prokurator nadrzędny nad prokuratorem nadzorującym lub prowadzącym śledztwo** może przedłużyć jego okres **na dalszy czas oznaczony**

prokurator **nadrzędny** (art. 45 § 1b k.p.k.) - prokurator kierujący jednostką organizacyjną wyższego stopnia, a także prokurator tej jednostki lub prokurator delegowany do niej w zakresie zleconych mu czynności

prokurator **bezpośrednio przełożony** (art. 31 ustawy - Prawo o prokuraturze) - np. prokuratorzy rejonowi oraz, w zakresie zleconych czynności, ich zastępcy - w stosunku do prokuratorów danej prokuratury rejonowej

dochodzenie (art. 325i k.p.k.)

- ❖ prokurator może przedłużyć dochodzenie **do 3 miesięcy**, a w uzasadnionych wypadkach - **na dalszy czas oznaczony**

Dochodzenie

- ❖ **Art. 325e § 1 k.p.k.** - postanowienie o wszczęciu dochodzenia, odmowie wszczęcia dochodzenia, umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw, umorzeniu dochodzenia oraz o jego zawieszeniu wydaje **prowadzący postępowanie**. Postanowienia te mogą zostać zamieszczone w łącznym protokole (art. 304a) i nie wymagają uzasadnienia. Organ powinien ustnie podać najważniejsze powody rozstrzygnięcia na wniosek strony.
- ❖ **UWAGA!** Postanowienia te, z wyjątkiem postanowienia o wszczęciu dochodzenia oraz umorzeniu i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw, zatwierdza prokurator (art. 325e § 2 k.p.k.).
- ❖ **Prokurator** jest właściwy do rozpoznania **zażalenia** na postanowienie Policji o umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw, przy czym zakres jego uprawnień określa art. 325e § 4 k.p.k.. Oznacza to, że prokurator **nie jest władny nie uwzględnić** złożonego zażalenia i w takiej sytuacji **zobowiązany jest skierować zażalenie do sądu, który jest organem odwoławczym**.

Dochodzenie

- ❖ W art. 325g § 1 k.p.k. ustanowione zostało odstępstwo od obowiązującej w śledztwie zasady, że za podejrzanego uważa się osobę, co do której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów, przewidując że status taki osoba podejrzana uzyskuje już z chwilą rozpoczęcia przesłuchania, po powiadomieniu jej o treści zarzutu wpisanego do protokołu przesłuchania. Przepis ten koresponduje z treścią art. 71 § 1 k.p.k. uznającym za podejrzanego także osobę, co do której nie wydano postanowienia o przedstawieniu zarzutów, lecz postawiono zarzut w związku z przystąpieniem do przesłuchania jej w charakterze podejrzanego.
- ❖ Zasadą ustanowioną w art. 325g § 1 k.p.k. jest również to, że – w odróżnieniu od śledztwa, nie wydaje się postanowienia o zamknięciu dochodzenia, chyba, że podejrzanym jest tymczasowo aresztowany.

Dochodzenie

- ❖ Przepis art. 325h k.p.k. przewiduje możliwość **ograniczenia dochodzenia** do ustalenia, czy zachodzą wystarczające podstawy do wniesienia aktu oskarżenia lub innego zakończenia postępowania.
- ❖ Zgodnie z art. 325h k.p.k., **w każdym dochodzeniu należy:**
 - 1) przesłuchać pokrzywdzonego,
 - 2) przesłuchać podejrzanego w trybie określonym w art. 325g k.p.k., a zatem po przedstawieniu niesformalizowanego zarzutu,
 - 3) przeprowadzić czynności, których nie będzie można powtórzyć, a zatem, o jakich mowa w art. 316 § 1 KPK, takie jak oględziny, przeszukanie, okazanie i konfrontacje,
 - 4) dokonać zapoznania podejrzanego z materiałami dochodzenia.

Dochodzenie

UMORZENIE REJESTROWE

- ❖ Przepis art. 325f k.p.k. reguluje instytucję **umorzenia dochodzenia wobec niewykrycia sprawcy, połączonego z wpisem sprawy do rejestru przestępstw.** Organem właściwym do wydania postanowienia o umorzeniu rejestrowym jest **Policja** lub inny organ procesowy uprawniony do prowadzenia dochodzenia. Warunkiem wydania postanowienia o umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw jest **prowadzenie czynności dochodzeniowych w trybie art. 308 § 1 k.p.k. lub dochodzenia przez okres co najmniej 5 dni oraz brak perspektyw na wykrycie sprawcy w drodze dalszych czynności procesowych.**

Dochodzenie

UMORZENIE REJESTROWE

- ❖ Po wydaniu postanowienia o umorzeniu rejestrowym **Policja** prowadzi czynności wykrywacze **na podstawie odrębnych przepisów**. Przyjmuje się, że chodzi tu o przepisy ustawy o Policji, w tym zwłaszcza te dotyczące czynności operacyjno-rozpoznawczych.
- ❖ Jeśli zostaną ujawnione dane pozwalające na wykrycie sprawcy, Policja wydaje postanowienie o podjęciu na nowo dochodzenia.

Nadzór nad postępowaniem przygotowawczym

Nadzór nad postępowaniem przygotowawczym

- ❖ Prokurator sprawuje nadzór nad każdym postępowaniem przygotowawczym w zakresie, w jakim sam go nie prowadzi.
- ❖ Nadzór prokuratora nad czynnościami sprawdzającymi (art. 307 k.p.k.), **nie jest obligatoryjny**, gdyż prokurator jedynie może objąć nadzorem czynności wykonywane w tym trybie (art. 326 § 1 k.p.k.).

Nadzór nad postępowaniem przygotowawczym

- ❖ Przedmiotem nadzoru prokuratora jest prawidłowość i sprawność postępowania przygotowawczego. Czuwanie nad prawidłowym przebiegiem postępowania oznacza, że prokurator jest odpowiedzialny za zgodny z przepisami procedury karnej przebieg postępowania, w tym zwłaszcza za legalność działania organów prowadzących postępowanie, przez badanie posiadania przez te organy legitymacji prawnej do podejmowania czynności w danym postępowaniu i ich wykonywanie w sposób zgodny z prawem, przestrzeganie przez organ prowadzący postępowania praw podejrzanego i pokrzywdzonego ze szczególnym uwzględnieniem spraw przeciwko osobie tymczasowo aresztowanej, zapewnienie pełnej realizacji zadań postępowania przygotowawczego, określonych w art. 297 k.p.k., a także celów postępowania wskazanych w art. 2 k.p.k. Czuwanie nad sprawnym przebiegiem postępowania oznacza jego kontrolę pod kątem skuteczności postępowania z punktu widzenia celów, jakie ma realizować oraz terminowości wykonywania czynności i całego postępowania.

Nadzór nad postępowaniem przygotowawczym

- ❖ Najważniejsze **formy sprawowania nadzoru** przez prokuratora zostały określone w **art. 326 § 3 k.p.k.:**
 1. zaznajamianie się z **zamierzeniami** prowadzącego postępowanie, wskazywanie **kierunków** postępowania oraz wydawanie co do powyższych kwestii **zarządzeń**,
 2. żądanie przedstawienia **materiałów** zbieranych w toku postępowania,
 3. **uczestniczenie** w czynnościach dokonywanych przez prowadzących postępowanie, **osobiste przeprowadzanie** niektórych czynności albo **przyjęcie** sprawy do swojego prowadzenia,
 4. wydawanie **postanowień, zarządzeń lub poleceń** oraz **zmienianie i uchylanie** postanowień i zarządzeń wydanych przez prowadzącego postępowanie.

Nadzór nad postępowaniem przygotowawczym

- ❖ Podstawowe znaczenie dla prawidłowego wykonywania nadzoru ma **zapoznanie się przez prokuratora z materiałami** postępowania, przy czym konieczne jest systematyczne zaznajamianie się z aktami.
- ❖ Niezwykle istotne w każdym postępowaniu jest prawidłowe określenie jego **zakresu i kierunków** już w najwcześniejszej fazie dochodzenia lub śledztwa. Powierzając Policji lub innemu organowi przeprowadzenie śledztwa w całości lub określonym zakresie **prokurator udziela wytycznych**, w których określa kierunki postępowania i najważniejsze czynności, jakie należy wykonać oraz określa termin do przedstawienia mu planu śledztwa lub czynności śledczych, uwzględniającego wskazania zawarte w wytycznych.

Nadzór nad postępowaniem przygotowawczym

- ❖ Stosownie do art. 326 § 1 pkt 4 k.p.k. jedną z form nadzoru prokuratora nad postępowaniem przygotowawczym jest jego **uprawnienie do wydawania decyzji procesowych w postaci postanowień, zarządzeń lub poleceń**. Stanowi to **prewencyjną formę kontroli**. Aktywność prokuratora w tym zakresie może też przejawiać się w wydawaniu decyzji zmieniających lub uchylających decyzje procesowe organu prowadzącego postępowanie, a także polegających na **zatwierdzaniu** niektórych decyzji procesowych (postanowień) Policji lub innych organów (art. 325, art. 325e § 2 k.p.k.), co uznać należy za **następczą formę kontroli** prokuratora nad decyzjami organu procesowego prowadzącego postępowanie.

Nadzór nad postępowaniem przygotowawczym

- ❖ Prokurator rozpoznaje część zażaleń – tzw. horyzontalna kontrola postępowania przygotowawczego —> art. 302 § 3 k.p.k.
- ❖ Zgodnie z treścią art. 302 § 3 k.p.k. zażalenia na postanowienia i zarządzenia oraz na inne czynności prokuratora w postępowaniu przygotowawczym, o których mowa w § 1 i 2, rozpoznaje prokurator bezpośrednio przełożony. Jest to rozwiązanie różniące się od reguł zawartych w rozdziale 50. Zgodnie z art. 465 § 2 zażalenia na postanowienia prokuratora rozpoznaje sąd właściwy do rozpoznania sprawy w pierwszej instancji, jeśli przepis szczególny nie stanowi inaczej. Podobnie jest w przypadku zażaleń na zarządzenia prokuratora oraz czynności podejmowane przez niego w toku postępowania przygotowawczego (art. 466) oraz na zaniechanie tych czynności (art. 467 § 1). Stąd też należy uznać, że art. 302 § 3 będzie miał zastosowanie jedynie w tych sytuacjach, w których wyłączną podstawę zażalenia stanowi § 1 i 2 komentowanego przepisu. W przypadku gdy zażalenie przewidziano w przepisie szczególnym, zastosowanie będzie miał art. 465 § 2, chyba że przepis przewidujący zażalenie wskazuje na inny tok instytucji. Art. 302 § 3 k.p.k. ma zatem zastosowanie, gdy co do danej decyzji lub czynności ustawa nie przewiduje złożenia zażalenia w innym przepisie.

Nadzór nad postępowaniem przygotowawczym

❖ Przepisy art. 327 i 328 k.p.k. przewidują szczególny tryb nadzoru nad wydawanymi postanowieniami o umorzeniu postępowania przygotowawczego:

1. **podjęcie na nowo** umorzonego postępowania przygotowawczego (art. 327 § 1 k.p.k.),

2. **wznowienie** prawomocnie umorzonego postępowania przygotowawczego (art. 327 § 2 k.p.k.),

3. **uchylenie** prawomocnego postanowienia o umorzeniu postępowania przygotowawczego (art 328 k.p.k.).

Nadzór nad postępowaniem przygotowawczym

- ❖ Decyzja o umorzeniu postępowania przygotowawczego w sprawie (*in rem*), podobnie jak decyzja o umorzeniu przeciwko osobie (*in personam*) powoduje ten skutek, iż **prokurator nie dysponuje już prawem do skargi publicznej**. Ustawodawca w art. 327 k.p.k. **odmiennie** uregulował dla obu tych sytuacji możliwość odzyskania przez prokuratora prawa do kontynuowania postępowania przygotowawczego i w efekcie skierowania aktu oskarżenia. **Dla wzruszenia decyzji umarzającej dochodzenie lub śledztwo, które nie było skierowane przeciwko konkretnemu podejrzanemu wystarczające i konieczne jest zwykle podjęcie postępowania przygotowawczego na nowo**. Nie jest wystarczające dorozumiane podjęcie postępowania w wyniku czynności przedstawienia podejrzanemu zarzutu i przesłuchaniu go w charakterze podejrzanego a następnie wniesienia aktu oskarżenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2008 r., V KK 252/08).

Podjęcie na nowo umorzonego postępowania

- ❖ art. 327 § 1 k.p.k.
- ❖ Umorzone postępowanie przygotowawcze może być podjęte na nowo w **każdym czasie** – aż do przedawnienia karalności przestępstwa - **jeżeli nie będzie toczyć się przeciw osobie, która w poprzednim postępowaniu występowała w charakterze podejrzanego**. Oznacza to, że podejmowane mogą być postępowania:
 - a) umorzone w fazie *in rem* (w sprawie),
 - b) które toczyły się przeciwko określonej osobie, ale po podjęciu nie będą już toczyć się przeciwko niej.
- ❖ Postępowanie podejmuje **prokurator**.

Wznowienie prawomocnie umorzonego postępowania

- ❖ **art. 327 § 2 k.p.k.**
- ❖ Możliwość ponownego prowadzenia postępowania przeciwko **osobie, która w prawomocnie umorzonym postępowaniu występowała w charakterze podejrzanego.**
- ❖ **UWAGA!** Warunek – ujawnienie **nowych istotnych faktów lub dowodów** nieznanych w poprzednim postępowaniu albo wystąpienie **okoliczności z art. 11 § 3 k.p.k.**
- ❖ Wznowić postępowanie może **prokurator nadrzędny** nad tym, który wydał lub zatwierdził postanowienie o umorzeniu.

Uchylenie prawomocnego postanowienia o umorzeniu postępowania

- ❖ art. 328 k.p.k.
- ❖ Możliwość ponownego prowadzenia postępowania przygotowawczego **przeciwko osobie, która w prawomocnie umorzonym postępowaniu występowała w charakterze podejrzanego, jeżeli umorzenie to było niezasadne.**
- ❖ Podmiot uprawniony: **Prokurator Generalny**
- ❖ **Nie można uchylić** prawomocnego postanowienia o umorzeniu postępowania przygotowawczego, jeśli sąd **utrzymał to postanowienie w mocy.**
- ❖ **UWAGA!** Po upływie roku od daty uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu postępowania przygotowawczego uchylenie postanowienia może nastąpić **wyłącznie na korzyść podejrzanego.**

Konsumpcja skargi publicznej

Wyrok
Sądu Najwyższego
z dnia 9 października 2008 r.
V KK 252/08

1. Skoro w świetle dyspozycji art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. zasadnicze znaczenie - z punktu widzenia ujemnych przesłanek procesowych w postaci powagi rzeczy osądzonej i zawisłości sprawy - ma procesowe **pojawienie się w postępowaniu osoby podejrzanego** w rozumieniu art. 71 § 1 k.p.k., to dopiero od tego momentu powstaje również procesowa przeszkoda do wszczęcia i prowadzenia innego postępowania o ten sam czyn i przeciwko temu samemu oskarżonemu. Samo wszczęcie postępowania w sprawie, a następnie umorzenie go po przeprowadzeniu czynności niewykraczających poza fazę *in rem*, których wyniki nie stwarzały jeszcze przesłanek do postawienia zarzutów konkretnej osobie, nie powoduje stanu powagi rzeczy osądzonej. Postępowanie umorzone w tym stadium może bowiem zostać podjęte w każdym czasie, co wprost wynika z dyspozycji art. 327 § 1 k.p.k.

2. Po prawomocnym umorzeniu postępowania przygotowawczego prokurator - bez zastosowania instytucji przewidzianych w art. 327 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 328 k.p.k. - nie dysponuje prawem do skargi publicznej i nie może go odzyskać w sposób dorozumiany w drodze kontynuowania czynności procesowych w ramach dotychczasowego postępowania lub ich przeprowadzenia w innym postępowaniu. W sytuacji, gdy brak jest decyzji procesowej stosownej do stadium, w którym wcześniej umorzono postępowanie, a przewidzianej w ww. przepisach, wniesiony przez prokuratora akt oskarżenia trzeba traktować jako pochodzący od osoby, która skutecznie wyzbyła się swego uprawnienia. Prawo do skargi, z której oskarżyciel przecież zrezygnował, nie zostało bowiem odzyskane w sposób przewidziany przez procedurę. Są zatem podstawy do przyjęcia, że brak tego rodzaju stanowi jedną z ujemnych przesłanek procesowych (choć inna niż przyjął w tej sprawie sąd odwoławczy), np. wymienioną w art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k.

Konsumpcja skargi publicznej

Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach

z dnia 27 lipca 2011 r.

II AKz 416/11

W sytuacji, gdy prawomocne umorzenie w fazie *in rem* postępowania przygotowawczego, doprowadziło do wygaśnięcia skargi publicznej, a nie zastosowano instytucji procesowych pozwalających na jej odzyskanie, prokurator nie dysponuje prawem do oskarżania pomimo tego, że co do zasady jest on uprawniony z mocy prawa do wnoszenia i popierania skargi w sprawach z oskarżenia publicznego. Upřednie prawomocne umorzenie postępowania było bowiem wyrazem rezygnacji z tego uprawnienia i bez zastosowania instytucji przewidzianych w art. 327 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 328 k.p.k. - prokurator nie dysponuje prawem do skargi publicznej i nie może go odzyskać w sposób dorozumiany w drodze kontynuowania czynności procesowych w ramach dotychczasowego postępowania lub ich przeprowadzenia w innym postępowaniu. Nieodzyskanie tego prawa w opisany wyżej sposób stanowi jedną z ujemnych przesłanek procesowych - wymienioną w art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k.

Czynności sądowe w postępowaniu przygotowawczym

Czynności sądowe w postępowaniu przygotowawczym

- ❖ **art. 298 § 2 k.p.k.:** *Określone w ustawie czynności w postępowaniu przygotowawczym przeprowadza sąd.*
- ❖ Funkcja sądu określona została w uzasadnieniu projektu rządowego Kodeksu, jako "ingerencja sądu w postępowanie przygotowawcze w wypadkach, w których jest to wskazane ze względu na gwarancje procesowe stron". Szczególne znaczenie przypada zwłaszcza czynnościom podejmowanym w obszarze stosowania środków przymusu oraz zabezpieczenia dowodów. Jest ona realizowana w **trzech płaszczyznach** i polega na:
 - 1) podejmowaniu bezpośrednim **decyzji procesowych**;
 - 2) podejmowaniu decyzji **w trybie odwoławczym**;
 - 3) wykonywaniu określonych **czynności dowodowych**.

Czynności sądowe w postępowaniu przygotowawczym

- ❖ W toku postępowania przygotowawczego prokurator jest organem postępowania, a stronami są pokrzywdzony i podejrzany (art. 299 § 1 k.p.k.). Jeśli czynności procesowe w postępowaniu przygotowawczym przeprowadza sąd, prokuratorowi przysługują prawa strony (art. 299 § 3 k.p.k.).

Czynności sądowe w postępowaniu przygotowawczym

Podjęmowanie określonych **decyzji procesowych**:

- ❖ postanowienie o **obserwacji psychiatrycznej** podejrzanego (art. 203 § 2 k.p.k.)
- ❖ postanowienie w przedmiocie **tymczasowego aresztowania** (art. 250 § 2 k.p.k.)
- ❖ postanowienie w przedmiocie wydania **listu żelaznego** (art. 281 k.p.k.)
- ❖ postanowienie w przedmiocie **przepadku poręczenia majątkowego** (art. 270 § 1 k.p.k.)
- ❖ postanowienie w przedmiocie **aresztowania jako kary porządkowej** (art. 290 § 1 k.p.k.)

Czynności sądowe w postępowaniu przygotowawczym

Decyzje wydawane w wyniku **wniesienia środków odwoławczych**

Sądowa kontrola przewidziana została w sytuacji **wniesienia zażalenia na:**

- ❖ postanowienie prokuratora w przedmiocie **nieizolacyjnego środka zapobiegawczego** (art. 252 § 2 k.p.k.)
- ❖ postanowienie o **odmowie wszczęcia śledztwa lub dochodzenia** oraz postanowienie o **umorzeniu śledztwa lub dochodzenia!**
- ❖ **zatrzymania** osoby podejrzanej (art. 246 k.p.k.)

Czynności sądowe w postępowaniu przygotowawczym

Wykonywanie określonych czynności dowodowych:

- ❖ gdy zachodzi niebezpieczeństwo, że świadka nie będzie można przesłuchać na rozprawie (art. 316 § 3 k.p.k.)
- ❖ przesłuchanie pokrzywdzonego i świadka, którzy nie ukończyli 15 lat oraz pokrzywdzonych przestępstwami przeciwko wolności seksualnej i obyczajności wskazanymi w art. 197 - 199 k.k. (art. 185a - 185c k.p.k.)

Czynności sądowe w postępowaniu przygotowawczym

❖ Art. 329 k.p.k.

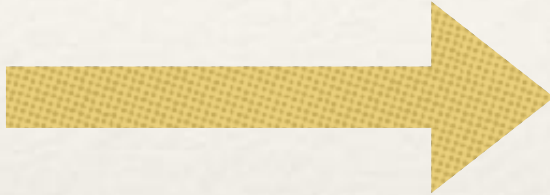
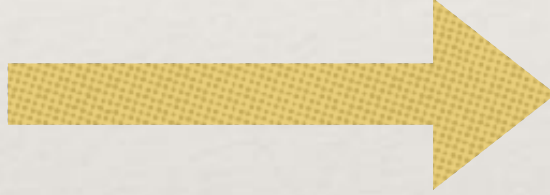
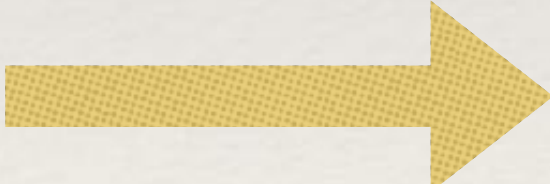
§ 1. Przewidzianych w ustawie czynności w postępowaniu przygotowawczym dokonuje na posiedzeniu sąd powołany do rozpoznania sprawy w pierwszej instancji, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej.

§ 2. Sąd dokonuje czynności jednoosobowo także wtedy, gdy rozpoznaje zażalenie na czynności postępowania przygotowawczego, chyba że ustawa stanowi inaczej.

❖ Art. 465 § 2 k.p.k.

Na postanowienie prokuratora przysługuje zażalenie do sądu właściwego do rozpoznania sprawy, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Czynności sądowe w postępowaniu przygotowawczym

- ❖ zażalenie na **zatrzymanie** sąd rejonowy miejsca zatrzymania lub prowadzenia postępowania
- ❖ stosowanie **tymczasowego aresztowania** sąd rejonowy, w którego okręgu prowadzi się postępowanie, a w wypadkach niecierpiących zwłoki także inny sąd rejonowy
- ❖ wydanie **listu żelaznego** właściwy miejscowo sąd okręgowy

Zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa

Zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa

❖ Art. 304 k.p.k.

§ 1. Każdy dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub Policję. Przepisy art. 148a oraz art. 156a stosuje się odpowiednio.

§ 2. Instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa.

§ 3. Zawiadomienie o przestępstwie lub własne dane świadczące o popełnieniu takiego przestępstwa, co do którego obowiązkowe jest prowadzenie śledztwa przez prokuratora, Policja przekazuje wraz z zebrany materiałem niezwłocznie prokuratorowi.

Zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa

- ❖ Kodeks postępowania karnego przewiduje **społeczny i prawny obowiązek powiadomienia o przestępstwie ściganym z urzędu.**
- ❖ Adresatami zawiadomienia są prokurator i Policja, a także inne organy procesowe wymienione w art. 312 k.p.k., którym przysługują uprawnienia Policji.

Zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa

- ❖ Zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa można złożyć w **formie pisemnej albo ustnej**. Złożenie zawiadomienia w formie pisemnej nie wiąże się z koniecznością spełnienia przez pismo wymogów formalnych pisma procesowego. Ustawa, dopuszczając możliwość złożenia zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa w formie ustnej, nakazuje jednocześnie sporządzić **protokół** z przebiegu tej czynności (art. 143 § 1 pkt § k.p.k.).

Zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa

- ❖ **Obowiązek społeczny**, nieobwarowany żadną sankcją, spoczywa na każdej osobie, posiadającej wiarygodną informację o przestępstwie ściganym z urzędu. Obowiązek ten nie dotyczy przestępstw ściganych z oskarżenia prywatnego oraz na wniosek, ponieważ decyzja w tym zakresie została pozostawiona osobie uprawnionej do złożenia wniosku o ściganie.
- ❖ **Obowiązek prawny** dotyczy instytucji państwowych i samorządowych, które zobowiązane są do złożenia zawiadomienia o przestępstwie ściganym z urzędu, o którego popełnieniu dowiedziały się w związku ze swą działalnością. Obowiązek zawiadomienia o przestępstwie, przewidziany w art. 304 § 2 k.p.k., spoczywa na osobach pełniących funkcje kierownicze w instytucjach państwowych i samorządowych lub też osobach upoważnionych do reprezentowania instytucji.

Zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa

❖ Art. 240 k.k.

§ 1. Kto, mając wiarygodną wiadomość o karalnym przygotowaniu albo usiłowaniu lub dokonaniu czynu zabronionego określonego w art. 118, 118a, 120-124, 127, 128, 130, 134, 140, 148, 163, 166, 189, 252 lub przestępstwa o charakterze terrorystycznym, nie zawiadamia niezwłocznie organu powołanego do ścigania przestępstw, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Nie popełnia przestępstwa określonego w § 1, kto zaniechał zawiadomienia, mając dostateczną podstawę do przypuszczenia, że wymieniony w § 1 organ wie o przygotowywanym, usiłowanym lub dokonanym czynie zabronionym; nie popełnia przestępstwa również ten, kto zapobiegł popełnieniu przygotowywanego lub usiłowanego czynu zabronionego określonego w § 1.

§ 3. Nie podlega karze, kto zaniechał zawiadomienia z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą jemu samemu lub jego najbliższymi.

Wszczęcie postępowania przygotowawczego

Wszczęcie postępowania przygotowawczego

❖ **Art. 303 k.p.k.**

Jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa, wydaje się z urzędu lub na skutek zawiadomienia o przestępstwie postanowienie o wszczęciu śledztwa, w którym określa się czyn będący przedmiotem postępowania oraz jego kwalifikację prawną.

❖ **Art. 305 § 1 k.p.k.**

Niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia o przestępstwie organ powołany do prowadzenia postępowania przygotowawczego obowiązany jest wydać postanowienie o wszczęciu bądź odmowie wszczęcia śledztwa.

Wszczęcie postępowania przygotowawczego

- ❖ Przesłanką wszczęcia śledztwa lub dochodzenia jest **istnienie uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa**. Wymóg ten należy interpretować jako istnienie prawdopodobieństwa wyższego niż w przypadku przypuszczenia popełnienia przestępstwa (por. art. 244 § 1 k.p.k.), że przestępstwo zostało popełnione.
- ❖ Postępowanie wszczyna się w sprawie (faza *in rem*).

Wszczęcie postępowania przygotowawczego

- ❖ Wszczęcie postępowania przygotowawczego następuje **niezwłocznie**, co oznacza, że organ podejmuje decyzję o wszczęciu lub odmowie wszczęcia postępowania bez zbędnej zwłoki.

Wszczęcie postępowania przygotowawczego

- ❖ **Postanowienie o wszczęciu śledztwa** winno spełniać warunki formalne przewidziane w art. 94 oraz w art. 303 k.p.k. **Określenie czynu**, będącego przedmiotem postępowania następuje przez zwięzłe wskazanie w sentencji postanowienia okoliczności faktycznych należących do znamion przestępstwa, czasu i miejsca jego popełnienia oraz osoby pokrzywdzonej. Należy również podać **kwalifikację prawną tak opisanego czynu**. W uzasadnieniu postanowienia należy zwięzłe przedstawić okoliczności uzasadniające podejrzenie popełnienia przestępstwa. **Nie wymaga uzasadnienia postanowienie o wszczęciu dochodzenia** (art. 325e § 1 k.p.k.).

Wszczęcie postępowania przygotowawczego

!!!

- ❖ **Postanowienie o wszczęciu śledztwa wydaje prokurator (art. 305 § 3 k.p.k.).** Postanowienie o **odmowie** wszczęcia śledztwa wydaje **prokurator albo Policja** (inny uprawniony organ). Postanowienie wydane przez **Policję** (inny uprawniony organ) **zatwierdza prokurator.**
- ❖ W dochodzeniu postanowienie o wszczęciu dochodzenia wydaje organ **prowadzący postępowanie** (art. 325e § 1 k.p.k.), a więc zasadniczo **Policja**. Postanowienie o **odmowie** wszczęcia dochodzenia wydaje również **organ prowadzący postępowanie.**

Wszczęcie postępowania przygotowawczego

- ❖ **Postanowienie o wszczęciu postępowania przygotowawczego nie jest zaskarżalne.** O wszczęciu postępowania zawiadamia się osobę lub instytucję, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie oraz ujawnionego pokrzywdzonego (art. 305 § 4 k.p.k.).
- ❖ Jeśli osoba lub instytucja, która złożyła zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa, **nie zostanie w ciągu 6 tygodni powiadomiona** o wszczęciu albo odmowie wszczęcia postępowania, może wnieść **zażalenie** do prokuratora nadrzędnego albo powołanego do nadzoru nad organem, któremu złożono zawiadomienie (art. 306 § 3 k.p.k.) —> tzw. **skarga na bezczynność**.

Wszczęcie postępowania przygotowawczego

- ❖ Można wnieść **zażalenie na postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa lub dochodzenia.**
- ❖ Zażalenie wnoszone jest **za pośrednictwem prokuratora**, który wydał lub zatwierdził postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania przygotowawczego i rozpoznawane jest **przez sąd właściwy do rozpoznania sprawy w I instancji (art. 465 § 2 k.p.k.).**

Wszczęcie postępowania przygotowawczego

- ❖ Odmowa wszczęcia jest zasadna w sytuacji, gdy **nie istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa**, a także gdy zachodzi **okoliczność wykluczająca możliwość pociągnięcia sprawcy do odpowiedzialności karnej**, np. jego śmierć czy przedawnienie karalności (patrz. art. 17 § 1 k.p.k. - negatywne przesłanki procesowe).

Wszczęcie postępowania przygotowawczego

Podmiotami uprawnionymi do zaskarżenia postanowienia o odmowie wszczęcia śledztwa lub dochodzenia są:

- ❖ **pokrzywdzony,**
- ❖ **instytucja państwowa, samorządowa lub społeczna, która złożyła zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa,**
- ❖ **inna osoba, która złożyła zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa, jeśli wskutek przestępstwa doszło do naruszenia jej praw.**

Czynności sprawdzające (art. 307 k.p.k.) i
czynności w niezbędnym zakresie (art. 308 k.p.k.)

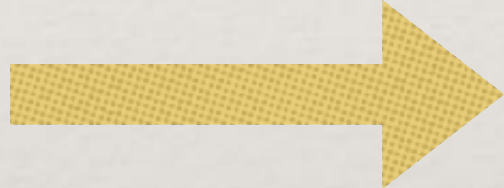
Czynności sprawdzające (art. 307 k.p.k.)

- ❖ Przepis art. 307 k.p.k. reguluje czynności wykonywane przed podjęciem decyzji o wszczęciu lub odmowie wszczęcia śledztwa wówczas, gdy informacje zawarte w zawiadomieniu o przestępstwie **nie są wystarczające** dla podjęcia żadnej ze wskazanych decyzji i wymagają one uzupełnienia lub sprawdzenia. W takiej sytuacji można podjąć wymienione w przepisie, trwające nie dłużej niż 30 dni, czynności sprawdzające. Nie mogą one jednak zastępować postępowania przygotowawczego i dlatego zasadą jest, że nie są w tym trybie dopuszczalne czynności procesowe wymagające sporządzenia protokołu, których – z wyjątkiem wymienionych w § 2 i 3 – nie przeprowadza się.

Czynności sprawdzające (art. 307 k.p.k.)

- ❖ W postępowaniu sprawdzającym **nie przeprowadza się dowodu z opinii biegłego** (art. 307 § 2 k.p.k.), zastrzeżonego dla fazy postępowania przygotowawczego.

Czynności sprawdzające (art. 307 k.p.k.)

- ❖ W postępowaniu sprawdzającym **nie przeprowadza się dowodu z opinii biegłego ani czynności wymagających spisania protokołu!**
- ❖ **Wyjątek!** Art. 307 § 2 i 3 k.p.k. przyjęcie ustnego zawiadomienia o przestępstwie lub wniosku o ściganie i przesłuchanie w charakterze świadka osoby zawiadamiającej utrwalane są w formie protokołu.

Czynności sprawdzające (art. 307 k.p.k.)

- ❖ Efektem czynności sprawdzających jest wydanie **postanowienia o wszczęciu śledztwa (dochodzenia) albo o odmowie jego wszczęcia.**

Czynności w niezbędnym zakresie (art. 308 k.p.k.)

- ❖ Przepis art. 308 § 1 k.p.k. przewiduje, że w granicach koniecznych dla zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa przed ich utratą, zniekształceniem lub zniszczeniem, prokurator albo Policja może w każdej sprawie, w wypadkach niecierpiących zwłoki, jeszcze przed wydaniem postanowienia o wszczęciu postępowania przygotowawczego, przeprowadzić w niezbędnym zakresie czynności procesowe (w szczególności o charakterze dowodowym, np. oględziny).
- ❖ W ramach czynności w niezbędnym zakresie **można przeprowadzić te, które wymagają spisania protokołu!**

Czynności w niezbędnym zakresie (art. 308 k.p.k.)

- ❖ Jeżeli zachodzą warunki do wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów, można w toku czynności w niezbędnym zakresie przesłuchać osobę podejrzaną w charakterze podejrzanego. Przesłuchanie rozpoczyna się od informacji o treści zarzutu.

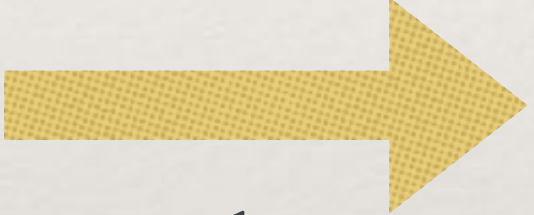
Czynności w niezbędnym zakresie (art. 308 k.p.k.)

UWAGA!

- ❖ Czynności w niezbędnym zakresie mogą być dokonywane **tylko w ciągu 5 dni od dnia pierwszej czynności** (art. 308 § 5 k.p.k.).
- ❖ Czas trwania czynności w niezbędnym zakresie, w przeciwieństwie do czynności sprawdzających, **wlicza się do czasu trwania postępowania przygotowawczego** (art. 308 § 6 k.p.k.).

Czynności w niezbędnym zakresie (art. 308 k.p.k.)

UWAGA!

- ❖ Czynności w niezbędnym zakresie stanowią część postępowania przygotowawczego, które jest faktycznie wszczynane wraz z przystąpieniem do ich wykonania. **ALE!** faktyczne wszczęcie nie eliminuje obowiązku wydania formalnego rozstrzygnięcia co do dalszego biegu śledztwa lub dochodzenia!
- ❖ Należy zatem wydać postanowienie o wszczęciu śledztwa lub dochodzenia. W sytuacji, gdy brak jest podstaw do kontynuowania postępowania, wydawane jest postanowienie o umorzeniu śledztwa lub dochodzenia (a nie postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa lub dochodzenia)!

Czynności w niezbędnym zakresie (art. 308 k.p.k.)

UWAGA!

- ❖ Jeśli w toku czynności w niezbędnym zakresie został przedstawiony **zarzut** podejrzanemu to, o ile sprawa powinna być prowadzona w formie śledztwa, **konieczne jest najpóźniej w ciągu 5 dni od dnia przesłuchania wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów**. Postanowienie takie wydaje **prokurator**.
- ❖ Jeśli natomiast okaże się, że **brak jest podstaw do dalszego prowadzenia** postępowania przeciwko danej osobie, **postępowanie powinno zostać w stosunku do osoby przesłuchanej umorzone!**

Przedstawienie zarzutów

Przedstawienie zarzutów

❖ Art. 313 k.p.k.

§ 1. Jeżeli dane istniejące w chwili wszczęcia śledztwa lub zebrane w jego toku uzasadniają **dostatecznie podejrzenie, że czyn popełniła określona osoba, sporządza się postanowienie o przedstawieniu zarzutów, ogłasza je niezwłocznie podejrzanemu i przesłuchuje się go**, chyba że ogłoszenie postanowienia lub przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe z powodu jego ukrywania się lub nieobecności w kraju.

§ 2. Postanowienie o przedstawieniu zarzutów zawiera wskazanie podejrzanego, dokładne określenie zarzucanego mu czynu i jego kwalifikacji prawnej.

§ 3. Podejrzanym może do czasu zawiadomienia go o terminie zaznajomienia z materiałami śledztwa żądać podania mu ustnie podstaw zarzutów, a także sporządzenia uzasadnienia na piśmie, o czym należy go pouczyć. Uzasadnienie doręcza się podejrzanemu i ustanowionemu obrońcy w terminie 14 dni.

§ 4. W uzasadnieniu należy w szczególności wskazać, jakie fakty i dowody zostały przyjęte za podstawę zarzutów.

Przedstawienie zarzutów

- ❖ Przedstawienie zarzutów oznacza **przejsie postępowania przygotowawczego z fazy *in rem* w fazę *in personam***. Niekiedy już w chwili wszczęcia śledztwa może ono przejść w fazę przeciwko osobie, co będzie miało miejsce wówczas, kiedy podstawą jego wszczęcia będą dane uzasadniające dostatecznie podejrzenie, że czyn popełniła określona osoba (art. 313 § 1 k.p.k.). Nawet wówczas jednak, **konieczne jest sporządzenie dwóch decyzji**: postanowienia o wszczęciu śledztwa i o przedstawieniu zarzutów.

Przedstawienie zarzutów

- ❖ Pojęcie **dostatecznie uzasadnionego podejrzenia popełnienia czynu**, nie zostało bliżej określone przez ustawodawcę, jednakże pewną wskazówkę może stanowić określenie w ustawie przesłanek do wszczęcia śledztwa i stosowania środków zapobiegawczych, które stanowią odpowiednio: **uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa (art. 303 k.p.k.) oraz duże prawdopodobieństwo popełnienia przestępstwa (art. 249 § 1 k.p.k.)**. "Porównanie treści art. 303 z treścią art. 313 k.p.k. prowadzi do jednoznacznego wniosku, że dostatecznie uzasadnione podejrzenie w odniesieniu do konkretnej osoby oznacza wyższy stopień podejrzenia tak co do faktu popełnienia przestępstwa, jak i co do osoby sprawcy. Nie chodzi zatem o ustalenie, że określona osoba popełniła przestępstwo, lecz o to, że zebrane dowody wskazują na wysokie prawdopodobieństwo zaistnienia tego faktu" (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2006 r., SNO 3/06, OSN – Sądu Dyscyplinarnego 2006, Nr 1, poz. 25).

Przedstawienie zarzutów

- ❖ W razie zaistnienia w toku śledztwa uzasadnionego podejrzenia, że czyn popełniła określona osoba, **prokurator jest zobowiązany do przedstawienia zarzutów**. Ze względów gwarancyjnych, jakie dla obrony podejrzanego ma uzyskanie przez niego adekwatnej do ustaleń postępowania pozycji procesowej, **nie jest dopuszczalne opóźnianie wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów**.

Przedstawienie zarzutów

Uchwała
Sądu Najwyższego - Izba Karna
z dnia 26 kwietnia 2007 r.
I KZP 4/07

Nie ponosi odpowiedzialności karnej na podstawie art. 233 § 1 k.k. osoba, która przesłuchana została w charakterze świadka wbrew wynikającemu z art. 313 § 1 k.p.k. nakazowi przesłuchania jej jako podejrzanego.

Przedstawienie zarzutów

- ❖ Dla skuteczności przedstawienia zarzutów wymagane jest **sporządzenie postanowienia** o przedstawieniu zarzutów, jego **niezwłoczne ogłoszenie** podejrzanemu oraz **przesłuchanie** go.

Przedstawienie zarzutów w dochodzeniu

❖ Art. 325g k.p.k.

§ 1. Nie jest wymagane sporządzenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów oraz wydanie postanowienia o zamknięciu dochodzenia, chyba że podejrzany jest tymczasowo aresztowany.

*§ 2. Przesłuchanie osoby podejrzanej zaczyna się od **powiadomienia** jej o treści zarzutu wpisanego do protokołu przesłuchania. Osobę tę **od chwili rozpoczęcia przesłuchania uważa się za podejrzanego.***

§ 3. Podejrzanemu należy umożliwić przygotowanie się do obrony, a zwłaszcza ustanowienie lub wyznaczenie obrońcy.

Przedstawienie zarzutów w dochodzeniu

- ❖ W art. 325g § 1 k.p.k. ustanowione zostało **odstępstwo** od obowiązującej w śledztwie zasady, że za podejrzanego uważa się osobę, co do której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów, przewidując że status taki osoba podejrzana uzyskuje **już z chwilą rozpoczęcia przesłuchania, po powiadomieniu jej o treści zarzutu wpisanego do protokołu przesłuchania.** Przepis ten koresponduje z treścią art. 71 § 1 k.p.k. uznającym za podejrzanego także osobę, co do której nie wydano postanowienia o przedstawieniu zarzutów, lecz postawiono zarzut w związku z przystąpieniem do przesłuchania jej w charakterze podejrzanego. Regulacja ta traktowana jest jako **przykład odformalizowania dochodzenia w stosunku do śledztwa,** jakkolwiek różnica w procedowaniu w dochodzeniu polega tylko na zwolnieniu organu procesowego z obowiązku wydawania odrębnego postanowienia zawierającego treść zarzutu. Sam sposób sformułowania zarzutu jest jednak identyczny jak w śledztwie, a podejrzanemu przysługują uprawnienia do żądania podania mu ustnie podstaw zarzutów, a także sporządzenia uzasadnienia zarzutu na piśmie (art. 313 § 3 k.p.k.), o czym należy go pouczyć.

Zakończenie postępowania przygotowawczego

Zakończenie postępowania przygotowawczego

❖ **Art. 321 § 1 k.p.k.**

Jeżeli istnieją podstawy do zamknięcia śledztwa, na wniosek podejrzanego lub jego obrońcy o końcowe zaznajomienie z materiałami postępowania, prowadzący postępowanie powiadamia podejrzanego i obrońcę o terminie końcowego zaznajomienia, pouczając ich o prawie uprzedniego przejrzania akt w terminie odpowiednim do wagi lub zawłości sprawy, określonym przez organ procesowy. W celu przejrzania akt prokurator może udostępnić akta w formie elektronicznej.

Zakończenie postępowania przygotowawczego

- ❖ O prawie do końcowego zaznajomienia z materiałami postępowania, należy podejrzanego pouczyć **przed pierwszym przesłuchaniem** (art. 300 § 1 k.p.k.) i **już wówczas lub w dalszej fazie postępowania przygotowawczego może on złożyć stosowny wniosek**, który należy odnotować w protokole przesłuchania. Trzeba jednak dopuścić możliwość zmiany stanowiska przez wnioskującego i pomimo pierwotnej rezygnacji z tego uprawnienia, **złożenie – aż do zamknięcia śledztwa, wniosku o końcowe zaznajomienie z materiałami postępowania, gdyż ustawa nie przewiduje w tym zakresie innego terminu.** Możliwa jest też rezygnacja z zapoznania się z materiałami pomimo wcześniejszego złożenia takiego wniosku – wyrażona przez złożenie stosownego oświadczenia lub dorozumiana – przez nieusprawiedliwione niestawiennictwo (art. 321 § 4 k.p.k.).

Zakończenie postępowania przygotowawczego

- ❖ Końcowe zaznajomienie z materiałami postępowania stanowi protokołowaną czynność procesową polegającą na ostatecznym przedłożeniu akt podejrzanemu i jego obrońcy do wglądu, na ich wniosek przed podjęciem decyzji o zakończeniu postępowania. Odróżnić ją należy od czynności polegającej na przejrzaniu akt, o której również mowa w art. 321 § 1 k.p.k., która pozwala podejrzanemu i jego obrońcy na szczegółową analizę akt, także w formie elektronicznej.

Zakończenie postępowania przygotowawczego

- ❖ Czynności końcowe związane z zapoznaniem uprawnionych z aktami sprawy obejmują:
 - 1) złożenie przez podejrzanego lub jego obrońcę **wniosku** o końcowe zaznajomienie z materiałami postępowania;
 - 2) **powiadomienie** podejrzanego i jego obrońcy o **terminie** końcowego zaznajomienia wraz z pouczeniem o prawie uprzedniego przejrzania akt lub o możliwości ich udostępnienia w postaci elektronicznej;
 - 3) ewentualne **zapoznanie się** z materiałami postępowania przez podejrzanego i jego obrońcę;
 - 4) **zaznajomienie** podejrzanego, z ewentualnym udziałem obrońcy, z **materiałami śledztwa**;
 - 5) złożenie ewentualnych **wniosków** o uzupełnienie śledztwa przez podejrzanego lub jego obrońcę;
 - 6) **podjęcie decyzji w przedmiocie złożonych wniosków**;
 - 7) w razie nie złożenia lub oddalenia wniosków – **zamknięcie śledztwa**.

Zakończenie postępowania przygotowawczego

❖ **Art. 321 § 6 k.p.k.**

Jeżeli nie zachodzi potrzeba uzupełnienia śledztwa, wydaje się postanowienie o jego zamknięciu i ogłasza się je lub o jego treści zawiadamia się podejrzanego oraz jego obrońcę.

- ❖ **W śledztwie konieczne jest wydanie postanowienia o jego zamknięciu. Wyjątkiem jest sytuacja, w której śledztwo jest umarzone (art. 322 § 1 k.p.k.). W dochodzeniu wydanie postanowienia o jego zamknięciu nie jest wymagane, chyba że podejrzany jest tymczasowo aresztowany (art. 325g § 1 k.p.k.)**

Zakończenie postępowania przygotowawczego

umorzenie postępowania

skierowanie sprawy do sądu

Skierowanie sprawy do sądu

- ❖ akt oskarżenia
- ❖ samoistny wniosek o skazanie bez rozprawy w trybie art. 335 § 1 k.p.k.
- ❖ akt oskarżenia wraz z wnioskiem o skazanie bez rozprawy (art. 335 § 2 k.p.k.)
- ❖ wniosek o warunkowe umorzenie postępowania
- ❖ wniosek o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających

Skierowanie sprawy do sądu

❖ Art. 331 k.p.k.

§ 1. W ciągu 14 dni od daty zamknięcia śledztwa albo od otrzymania aktu oskarżenia sporządzonego przez Policję w dochodzeniu, prokurator sporządza akt oskarżenia lub zatwierdza akt oskarżenia sporządzony przez Policję w dochodzeniu i wnosi go do sądu albo sam wydaje postanowienie o umorzeniu, o zawieszeniu albo o uzupełnieniu śledztwa lub dochodzenia.

§ 2. Organ, o którym mowa w art. 325d, może wnieść akt oskarżenia bezpośrednio do sądu, chyba że prokurator postanowi inaczej.

§ 3. Jeżeli podejrzany jest tymczasowo aresztowany, termin wymieniony w § 1 wynosi 7 dni.

§ 4. W sprawie, w której wobec podejrzanego stosowane jest tymczasowe aresztowanie, akt oskarżenia należy wnieść nie później niż 14 dni przed upływem dotychczas określonego terminu stosowania tego środka.

Skierowanie sprawy do sądu

- ❖ akt oskarżenia
- ❖ wniosek o skazanie bez rozprawy (art. 335 § 1 k.p.k.)
- ❖ akt oskarżenia wraz z wnioskiem o skazanie bez rozprawy (art. 335 § 2 k.p.k.)

następne zajęcia!
art. 119, art. 332, art. 333, art. 334, art. 335, art. 343 k.p.k.

Wniosek o warunkowe umorzenie postępowania

- ❖ art. 336 k.p.k., art. 339 § 1 pkt 2 k.p.k., art. 341 k.p.k., art. 342 k.p.k., art. 444 k.p.k.
- ❖ art. 5, art. 71 § 2 k.p.k.
- ❖ art. 66 i art. 67 k.k.!

Wniosek o warunkowe umorzenie postępowania

- ❖ Wniosek o warunkowe umorzenie postępowania jest jedną z możliwych decyzji prokuratora kończących postępowania przygotowawcze. **Z chwilą skierowania wniosku do sądu postępowanie wchodzi w fazę postępowania sądowego.** Dalszy sposób procedowania z wnioskiem określony jest w Rozdziale 40 k.p.k., który ma tutaj odpowiednie zastosowanie (art. 336 § 5 k.p.k.). Uprawnionymi do złożenia wniosku jest **prokurator, a także inne organy uprawnione do prowadzenia dochodzenia** (art. 325i § 3 k.p.k.).

Wniosek o warunkowe umorzenie postępowania

- ❖ Skierowanie wniosku o warunkowe umorzenie postępowania przygotowawczego jest **alternatywą dla skierowania aktu oskarżenia**, na co wyraźnie wskazuje sformułowanie "zamiast", zawarte w § 1 art. 336 k.p.k. **Wniosek wywołuje też identyczny jak akt oskarżenia skutek w zakresie zmiany pozycji procesowej podejrzanego na oskarżonego (art. 71 § 2 k.p.k.).**

Wniosek o warunkowe umorzenie postępowania

- ❖ Przesłanki stosowania warunkowego umorzenia postępowania określone zostały w art. 66, a w art. 67 k.k. uregulowany został okres próby, oddanie w okresie próby pod dozór a także nałożenie na sprawcę określonych obowiązków. Do przesłanek tych nie należy natomiast złożenie wniosku, o jakim mowa w art. 336 § 1 k.p.k., o czym świadczy **treść art. 339 § 1 pkt 2 k.p.k., zgodnie z którym prezes sądu kieruje sprawę na posiedzenie, jeżeli zachodzi potrzeba rozważenia kwestii warunkowego umorzenia postępowania. Brak powiązania tej decyzji ze złożeniem wniosku przez prokuratora** – dodatkowo w zestawieniu z brzmieniem pkt 1, 3 i 3a § 1 art. 339 k.p.k., gdzie decyzja prezesa o skierowaniu sprawy na posiedzenie uzależniona została od złożenia przez prokuratora wniosku o orzeczenie środków zabezpieczających, aktu oskarżenia zawierającego wniosek, o którym mowa w art. 335 k.p.k. lub samodzielnego wniosku o skazanie (art. 335 § 1 k.p.k.) – **wskazują wyraźnie, że sąd jest władny podjąć taką decyzję także bez wniosku oskarżyciela.**

Wniosek o warunkowe umorzenie postępowania

- ❖ Zgodnie z art. 341 § 1 k.p.k. w posiedzeniu w przedmiocie warunkowego umorzenia postępowania mogą wziąć udział **prokurator, oskarżony i pokrzywdzony**. Prezes sądu (przewodniczący wydziału, inny upoważniony sędzia) oraz sąd mają **prawo zarządzić obowiązkowy udział w posiedzeniu prokuratora, oskarżonego lub pokrzywdzonego**. Konieczne jest jednak wydanie w tej materii odpowiednio **zarządzenia** (prezes sądu, przewodniczący wydziału, inny upoważniony sędzia) lub **postanowienia** (sąd).

Wniosek o warunkowe umorzenie postępowania

- ❖ **UWAGA!!!** Przepis art. 341 § 2 k.p.k. uprawnia oskarżonego do sprzeciwienia się warunkowemu umorzeniu postępowania na posiedzeniu. Jest to oświadczenie woli oskarżonego, którego złożenie skutkuje skierowaniem sprawy na rozprawę. Nie zamyka ono więc możliwości warunkowego umorzenia postępowania na rozprawie. Wpływa wyłącznie na tryb postępowania w danej sprawie, a nie na zakres ewentualnych rozstrzygnięć, które mogą w niej zapaść.
- ❖ Oskarżony powinien zostać **pouczony** o możliwości sprzeciwienia się warunkowemu umorzeniu postępowania. Powinno to nastąpić najpóźniej wraz z przesłaniem zawiadomienia o terminie i miejscu posiedzenia w przedmiocie warunkowego umorzenia postępowania.

Wniosek o warunkowe umorzenie postępowania

- ❖ Jeżeli spełnione są określone w art. 66 k.k. warunki, od których uzależniona jest możliwość warunkowego umorzenia postępowania, sąd rozstrzyga w tej kwestii **wyrokiem**.
- ❖ Sąd kieruje sprawę na rozprawę w sytuacji, gdy oskarżony **sprzeciwi się** warunkowemu umorzeniu postępowania oraz gdy stwierdzi, że **nie są spełnione przesłanki** warunkowego umorzenia postępowania określone w art. 66 k.k.. Wydaje w tej kwestii **postanowienie**, które jest niezaskarżalne.

Wniosek o warunkowe umorzenie postępowania

- ❖ **UWAGA!** art. 444 k.p.k. - podmioty uprawnione do wniesienia apelacji
- ❖ art. 444 k.p.k.: *Od wyroku sądu pierwszej instancji stronom, a pokrzywdzonemu od wyroku warunkowo umarzającego postępowanie, wydanego na posiedzeniu przysługuje apelacja.*

Wniosek o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających

- ❖ **art. 324, art. 354, art. 354a k.p.k.**
- ❖ **art. 93a i nast. k.k.**

Wniosek o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających

- ❖ Właściwość sądu jest przewidziana jedynie wówczas, gdy łącznie zachodzi konieczność umorzenia postępowania i zastosowania środka lub środków zabezpieczających. We wszystkich pozostałych wypadkach, a także w sytuacji wskazanej w art. 323 § 3 k.p.k., prokurator podejmuje decyzję umorzeniu postępowania przygotowawczego – także z uwagi na niepoczytalność sprawcy.
- ❖ Do merytorycznych przesłanek skierowania przez prokuratora wniosku należy ustalenie, że podejrzany dopuścił się zarzucanego mu czynu, w chwili czynu znajdował się w stanie niepoczytalności oraz istnieją podstawy do zastosowania wobec niego środków zabezpieczających.
- ❖ Uprawnionym do skierowania wniosku jest **wyłącznie prokurator** niezależnie od tego, jaki organ prowadził postępowanie.

Wniosek o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających

- ❖ Zgodnie z art. 324 § 2 k.p.k., jeżeli sąd nie znajduje podstaw do uwzględnienia wniosku, przekazuje sprawę prokuratorowi do dalszego prowadzenia.
- ❖ Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie (art. 324 § 3 k.p.k.). Nie chodzi tu o postanowienie umarzające z zastosowaniem środka zabezpieczającego, które jest i tak zaskarżalne na zasadach ogólnych (art. 459 § 1 i 2 k.p.k.), jako zamykające drogę do wydania wyroku i przyjąć trzeba, że chodzi o możliwość złożenia zażalenia na postanowienie wydane na podstawie art. 324 § 2 k.p.k.

Wniosek o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających

- ❖ Przepis **art. 354 k.p.k.** nakazuje stosować w wypadku wniesienia przez prokuratora wniosku o umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy i zastosowanie środków zabezpieczających odpowiednio przepisy rozdziału 41 k.p.k.. Zauważyć jednak można, że ten sam przepis przewiduje dwa możliwe fora orzekania w tej kwestii: rozprawę i posiedzenie. **Odpowiednie stosowanie przepisów rozdziału 41 k.p.k. dotyczy więc wyłącznie tych sytuacji, w których sąd rozpoznaje wniosek na rozprawie.**

Wniosek o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających

- ❖ K.p.k. przewiduje, że w wypadku, gdy prokurator wniósł wniosek o umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy i zastosowanie środków zabezpieczających, nie stosuje się przepisów o oskarżycielu posiłkowym. Pokrzywdzony nie ma więc możliwości udziału w sprawie w charakterze oskarżyciela posiłkowego ubocznego.
- ❖ Pokrzywdzony w fazie jurysdykcyjnej nie może uzyskać statusu strony ani korzystać z uprawnień jej przynależnych. W orzecznictwie przyjmuje się, że pokrzywdzony nie ma uprawnienia do zaskarżenia postanowienia sądu w przedmiocie umorzenia postępowania i zastosowania środka zabezpieczającego.

Wniosek o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających

- ❖ **UWAGA!** Regułą zgodnie z art. 354 pkt 2 k.p.k. jest skierowanie sprawy, w której prokurator wniósł wniosek o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających, **na rozprawę**.
- ❖ Wyjątkowo sprawa, w której prokurator wniósł wniosek o umorzenie postępowania ze względu na niepoczytalność sprawcy i zastosowanie środka zabezpieczającego, **może zostać skierowana na posiedzenie**. Warunkiem orzekania na posiedzeniu jest **wydanie przez prezesa sądu odpowiedniego zarządzenia** w tej materii, a także ustalenie, że w świetle materiałów postępowania przygotowawczego **popelnienie czynu zabronionego przez podejrzanego i jego niepoczytalność w chwili czynu nie budzą wątpliwości**. Ta ostatnia przesłanka oznacza, że zebrany materiał dowodowy jednoznacznie wskazuje na sprawstwo podejrzanego oraz jego niepoczytalność. Żaden więc z zebranych w sprawie dowodów nie może kwestionować ustaleń w tej materii.

Wniosek o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających

UWAGA!!!

- ❖ Jeżeli sąd stwierdzi, że nie ma podstaw do orzeczenia środka zabezpieczającego, to odmawia uwzględnienia wniosku i przekazuje sprawę prokuratorowi.
- ❖ Sąd orzeka zarówno na posiedzeniu, jak i na rozprawie postanowieniem.
- ❖ Postanowienie o umorzeniu postępowania i zastosowaniu środka zabezpieczającego **jest zaskarżalne** (art. 459 § 2 k.p.k.). Uprawnienie to przysługuje **wyłącznie stronom** (prokuratorowi, podejrzanemu) i obrońcy podejrzanego, nie ma więc takiego prawa pokrzywdzony.

Umorzenie postępowania przygotowawczego

❖ **Art. 322 k.p.k.**

§ 1. Jeżeli postępowanie nie dostarczyło podstaw do wniesienia aktu oskarżenia, a nie zachodzą warunki określone w art. 324, umarza się śledztwo bez konieczności uprzedniego zaznajomienia z materiałami postępowania i jego zamknięcia.

§ 2. Postanowienie o umorzeniu śledztwa powinno zawierać, oprócz danych wymienionych w art. 94, dokładne określenie czynu i jego kwalifikacji prawnej oraz wskazanie przyczyn umorzenia.

§ 3. Jeżeli umorzenie następuje po wydaniu postanowienia o przedstawieniu zarzutów albo przesłuchaniu osoby w charakterze podejrzanego, postanowienie o umorzeniu powinno zawierać także imię i nazwisko podejrzanego oraz w razie potrzeby inne dane o jego osobie.

Umorzenie postępowania przygotowawczego

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości - Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury z dnia 7 kwietnia 2016 roku

§ 219 Umarzając postępowanie przygotowawcze na podstawie art. 322 k.p.k., jako przyczynę umorzenia można wskazać także:

- 1) niewykrycie sprawcy przestępstwa;*
- 2) okoliczność, że podejrzany nie popełnił zarzucanego mu przestępstwa;*
- 3) brak interesu społecznego w kontynuowaniu ścigania z urzędu albo w objęciu ściganiem z urzędu.*

Umorzenie postępowania przygotowawczego

- ❖ zaistnienie przesłanki procesowej z art. 17 § 1 pkt 1 - 11 k.p.k.
- ❖ niewykrycie sprawcy czynu zabronionego (art. 322 § 1 k.p.k., § 219 reg. prok.)
- ❖ ustalenie, że osoba, której przedstawiono zarzuty, nie jest sprawcą czynu zabronionego (art. 322 § 1 k.p.k., § 219 reg. prok.)
- ❖ brak interesu społecznego w objęciu ściganiem z urzędu lub kontynuowaniu ścigania z urzędu (art. 322 § 1 k.p.k., § 219 reg. prok.)

Umorzenie postępowania na podstawie innych przesłanek następujących w szczególnych przypadkach:

- ❖ oczywista niecelowość orzeczenia kary (art. 11 § 1 k.p.k., tzw. umorzenie absorpcyjne)
- ❖ umorzenie rejestrowe (art. 325f k.p.k.)

Umorzenie postępowania przygotowawczego

- ❖ Postanowienie o umorzeniu śledztwa wydaje prokurator albo Policja (inny uprawniony organ). W tym drugim wypadku konieczne jest zatwierdzenie wydanego postanowienia przez prokuratora (art. 305 § 3 k.p.k.).
- ❖ Postanowienie o umorzeniu dochodzenia wydaje Policja (inny uprawniony organ), a prokurator musi je zatwierdzić, z tym że umorzenie dochodzenia i wpisanie sprawy do rejestru przestępstw nie wymaga zatwierdzenia przez prokuratora (art. 325e § 2 k.p.k.)

Umorzenie postępowania przygotowawczego

- ❖ Umorzenie postępowania przygotowawczego następuje w formie **postanowienia** (art. 305 § 1 k.p.k.). Umorzenie może nastąpić w całości, co do wszystkich czynów i wszystkich podejrzanych, albo w części, co do niektórych czynów lub niektórych podejrzanych.
- ❖ Umorzenie postępowania może nastąpić w **sprawie** (w fazie *in rem*) lub **przeciwko osobie** (jeśli w postępowaniu występował podejrzany, tj. od momentu wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów lub przesłuchania go w charakterze podejrzanego w trybie art. 308 lub 325h k.p.k.)

Umorzenie postępowania przygotowawczego

- ❖ O umorzeniu śledztwa (dochodzenia) zawiadamia się osobę lub instytucję państwową, samorządową lub społeczną, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie (art. 305 § 4 k.p.k.). **Stronom** postępowania przygotowawczego dorecza się natomiast **odpis wydanego postanowienia**. Są one bowiem uprawnione do jego **zaskarżenia**. Instancją odwoławczą w przypadku wniesienia zażalenia jest sąd właściwy do rozpoznania sprawy (art. 465 § 2 k.p.k.).